

Borbély Szilárd

Szól a kakas már

Ajn Píremspíl

Rövidített változat

Az alakoskodók megnevezése:

Mesélő, aki egyben Játékmester
 Mihály, ortodox angyal, egyben Micháel magid
 Gábor, hászid angyal, egyben Gábiel magid
 Lucifer, mitnaged, egyben Lucifer magid
 Taub Izsák, másképpen Taub Eizik, egy csodarabbi
 Bóher, másképpen a rabbi egyik tanítványa
 Parasztgyerek, más néven Kiskovács Dávid
 Eszter, a Katzék lánya
 Samesz, másképpen hitközségi szolga
 Rasekol, Fisch Jakab, másképpen hitközségi elöljáró
 Itzig Rabinowitz, szatócs
 Viceispán, vagyis Alispán
 Városi Hajdú
 Tanító, másként Tóth Benjámín viceprofesszor, végül prozelita

Továbbá más purimi alakoskodók, névtelen hászidok és egyéb jövő-menő kál-
 lói gojok.

Játszódik egy stettlben, Szabolcs megye központjának, Nyírkállónak a Zsidó-
 utcájában, valamint a város környékén. A történet péntek este kezdődik, de
 közben szombatra fordul az idő. A játék előtt és a szünetben variációk szólnak
 a *Szól a kakas már* dallamára.

**[A jelek közötti részek a Mesélő szövegébe mindig bele-belekotyogó
 hászidok, vagyis a közönség szólama, akik kommentálják, értelmezik a
 hallottakat; valamint ugratják a Mesélőt, évődnek vele.]**

[Jelek között a Mesélő a közönséghez szól mint játékmester.]

EGY PROLÓGUS JELENET
A tóraolvasásról

MESÉLŐ Amikor a Földön nagy a baj, az Égben sincs minden rendben. Vagy lehet, hogy épp fordítva áll a dolog? Amikor az Égben nagy a baj, akkor a Földön is mindig történik valami. Ki tudja?! A Mindenható, áldott legyen a neve, figyel az ő teremtményeire. Csak a rabbinövendékek, a bóherek vitatkoznak olyan hiábavalóságokon, hogy vajon, ha Isten mindenható, **[Áldassék a neve!]** áldassék a neve, tud-e olyan nagy követ teremteni, amelyet képtelen megmozdítani? Na ugye?! Nincs jó válasz. Mert ha nem tud, akkor nem mindenható. De ha tud, és mégsem tudja azt megmozdítani, hát akkor megint csak nem mindenható. **[Áldassék a neve!]** Ájvé, ájvé! Hát nem csodálatos az emberi elme, amely mindent meg tud mozdítani? De hallgassuk csak ki az angyalokat, miről vitatkoznak ott fenn így purim **[Pírem az!]**, akkor *pírem* előtt **[így most jó?]** **[Így jó.]**.

GÁBOR Boruh ato Adonaj.
 MIHÁLY ...boruh ato ...

(Háttérben jiddis zene, hol felerősödik, hol halkul, hogy hallatszódják az ima, de ne kelljen rá kizárólagosan figyelni.)

LUCIFER Mit csinálsz?
 MIHÁLY Nem látod?
 LUCIFER Látom, de nem tudom.
 MIHÁLY Olvasok.
 LUCIFER Beszélgessünk.
 MIHÁLY Nem lehet. Olvasunk.
 GÁBOR Olvasás közben nem beszélgetünk.
 LUCIFER És mit olvastok? Valami érdekeset?

MIHÁLY Mit-mit? Hát a Tórát.
 LUCIFER Miért, ti még nem olvastátok?
 GÁBOR Mindig újra kezdjük...
 MIHÁLY Mindig újabb kérdéseket találunk benne.
 LUCIFER És lehet közben beszélgetni?
 GÁBOR A Tórát mindig csendben olvassuk.
 LUCIFER Na de beszélgetés közben sem szabad Tórát olvasni?
 MIHÁLY A rebbe azt mondta, hogy Tórát mindig szabad olvasni...
 LUCIFER Na ugye. De most ellentmondnál magadnak.
 MIHÁLY Szó sincs róla. Tórát olvasni nagy micva...
 LUCIFER Néked is? És mi ebben a bóni? Én azt hittem, csak az embereknek, akik ott lenn szívnak, mint a torkos borz... Reggel az időt vágják, kis szeletenként, besosztással, míg egyszerre végük van, mint a botnak, oszt kampec doloresz...
 GÁBOR Még nagyobb micva azoknak, akik el nem enyésznek.
 LUCIFER Mér, assziszted, az Öreget érdekli?
 MIHÁLY Ne Öregezd azt, aki időtlen...
 GÁBOR Hagyd, Misi, ez egy mitnagéd! Az ellenkezést keresi. Azért jött, hogy bosszantson és a sodrodból kihozzon...
 LUCIFER Bocs, bocsi, bocsóka... Az Öreg küldött. *(Mindketten azonnal felé fordulnak feszült érdeklődéssel.)* *(Hatásszünet után.)* Bevettétek, mi? Hehe. Jaj, de jámborak vagytok!
 MIHÁLY Az Öreg nevét hiába ne vedd!
 LUCIFER Jó, jó. Tudom, tudom. Negyedik parancsolat. Vágom. Csak ugrattalak. Na, kicsi mosolyt az arcokra. Lazuljatok.

GÁBOR Meg kellett volna tanulnod olvasni...

LUCIFER Köszí, megvagyok nélküle. Így is jól megy a biznisz.

MIHÁLY A biznisz, a biznisz!... Vagy te egy jenki? Mit akarsz itt eladni? És kinek?

LUCIFER Csak beugrottam hozzátok, mert beszélnek ezt-azt.

MIHÁLY Beszéljenek.

LUCIFER Ti tényleg nem tudjátok? Már a stettlben azt beszélnek, hogy egy rabbi vett egy dalt, amely a Messiás érkezéséről szól, pedig aki énekelte, nem is tudhatott erről. *(Sejtelmesen.)* Egy gyerek szávaival üzent az Öreg, hogy minket kihagyjon a buliból...

GÁBOR Gondolod?

MIHÁLY Épp egy dallal üzent volna?

LUCIFER Ja.

MIHÁLY És ki vette meg azt?

LUCIFER Taub Eizik, a kállói cádik...

GÁBOR Sose hallottam ilyen cádikről...

MIHÁLY Taub, Taub? Én sem...

LUCIFER Mert az Öreg rejtegeti előletek. Ő egy a titkos 36-ból...

GÁBOR Ugyan honnan tudhatnád, hisz az titok...

LUCIFER Szenilis már az Öreg, ezt-azt kikotyog...

MIHÁLY Egy stettlben?

LUCIFER Ja.

MIHÁLY És egy goj énekelte?

LUCIFER Ja, pásztorfiúcska... Dávidnak hívják egyébként: Kovács Dávid, Kiss vagy Szabó Dávid, már nem emlékszem...

GÁBOR Balgaságot beszélsz...

LUCIFER Pedig azt rebesgetik Kállóban, hogy ott születik meg a Messiás.

MIHÁLY Hol van az a Kálló?

LUCIFER Hol? Hol? Hát ennyit sem tudtok? Pedig ti tudtok olvasni! A lényeg a lényeg: elterjedt Kálló-

ban: egy titokzatos dal hirdeti, és egy titokzatos rabbi arra jár...

GÁBOR A titkon nincs áldás...

LUCIFER Ah, mesügek! Titeket, tudom, más nem érdekel, csak a Tóra. De én megyek és megnézem... *(Le.)*

(Egy ideig úgy tesznek, mint akik olvasnak tovább nyugodtan.)

MIHÁLY Mégiscsak lehet abban valami, ha egyszer azt beszélnek.

GÁBOR A Talmud megmondaná, ha volna benne valami.

MIHÁLY Engem is érdekel ez a dolog. Megyek és utánajárok. Ha jön a Messiás, lehet, hogy neked nem, de nékem ott a helyem!

GÁBOR Menj csak, rohanj csak, fel is út, le is út! Ahol két fedőt összeütnek, neked azonnal ott kell lenned. Tessék csak, tessék, én majd olvasom a Talmudot addig, mert ha senki sem olvassa, összedől a világ! És akkor aztán kapunk az Öregtől! *(Megjédvé:)* Áldott legyen a neve!

MIHÁLY Jó. Akkor tartsd a frontot. *(Le.)*

GÁBOR *(egy ideig olvas tovább)* Vagyok én egy mesüge? Hát juszt se... Dafke lemegyek én is. Mindig én tartsam a hátam? *(Le.)*

EGY JELENET

az alvásról, ami a legjobb

Mesélő, Bóher, Taub Eizik és a Pásztorfiú

MESÉLŐ Így kezdődött ez az eset, amelyről mélyen hallgat a Talmud is, nagy titok fedi azóta is. De én most elmondom nektek. Úgy beszélnek, egy nap a kállói rabbi, Taub Eizik, a csodarabbi, áldassék a neve, sétálni indult...

BÓHER Kippában és a bóherrel....

MESÉLŐ Persze hogy kippában! De szó sincs bóherről ...

BÓHER Már hogyne lenne benne bóher, minden hászid történetben kell szerepeljen egy bóher. Ki hallott már olyat, hogy a szent életű cádik elmegy sétálni, és nem visz magával legalább egy icike-picike bóherecskét...

MESÉLŐ Ugyan miért kellene neki magával vinni egy akadékoskodó bóhert?

BÓHER Hallottál te már olyat, hogy egy rendes zsidó, kivált ha cádik, kimegy az utcára anélkül, hogy sapkát tenne a fejére, he? És ne vinne magával egy bóhert, aki elkíséri, és megjegyzi azokat a bölcsondásokat, amelyeket a cádik véletlenül ejt ki a száján?

MESÉLŐ Jó, jó. Legyen neked. És vitt magával egy bóhert is! Így megfelel?

BÓHER Így: ...sétálni indult kiváló tanítványával, a későbbi olaszliszkai rabbival...

MESÉLŐ ... sétálni indult kiváló tanítványával, a későbbi sátorlajújhelyi rabbival **[Olaszliszkai rabbi lett később.]**, sátorlajújhelyi! **[Nem sadaradai! Olaszliszkai.]** Hát ti mindent jobban tudtok? Akkor legyen olaszliszkai. Szóval sétálni indult ebéd után a későbbi nagy nevű rabbival, aki akkor még bóher volt mellette **[Beee!]**. A séta és a tavaszi jó levegő elfárasztotta a betegség után lábadozó rebbét, aki aztán a patak parton ledőlt kicsit, hogy erőre kapjon. Elszundított. De a rabbi csak nem akart felébredni. A bóherek tanakodtak, mi legyen, mert túl messze távolodtak a stettlőtől, és már közel volt a sábesz, vagyis a péntek este. **[A sábesz, a sábesz!]** Kezdték ébreszteni, de csak nem akart felkelni.

BÓHER Ébredjen, Mester! Ébredjen! Na! Keljen már fel. *(Magában.)* Hát mit mondjak neki? Ég a stettl! Ég a stettl! Vízet, vizet! Ez sem használna. Hogy milyen mélyen tud aludni! Ez valóságos csoda. Talán nem is szabadna felköltötenem, mert nem fog tudni visszatalálni a lelke, ha hirtelen felkeltem. Gott bewahr! Ájvé, ájvé! Na de mégiscsak fel kell ébresztenem. Nem illik fényes nappal aludni, már elmúlt a délutáni muszaf ima ideje is... Szerencsétlenség száll a gyülekezetre, ha elmulasztjuk. *(A Bóher kétségbeesett lépésre szánja el magát:)* „Jön a Messiás! Jön a Messiás!”

TAUB Hah?! Mit álmodtam? Azt súgta a fülemben Élijahu próféta, hogy készüljünk, mert érkezik a Messiás?

BÓHER Oh, akkor csoda történt, Mester! Álmában meglátogatta Élijahu, a próféta, és méghozzá ezzel a jó hírrel! Hát ez csoda! Megyek és elújságolom a zsinagógában... *(Táncol.)* Csoda! Csoda! *(Menne.)*

TAUB Várj egy kicsit! Ne siess! Ne feszítsük túl a húrt. Mondd csak: nem te kiabáltál a fülemben?

BÓHER Én? Mernék én kiabálni? A cádik fülébe? Amikor alszik a szentséges cádik, áldassék a neve? Hát vagyok én egy mesüge? Vagyok én egy ellenlábás, egy mitnagéd?

TAUB Ne beszélj mellé. Nem te voltál?

BÓHER Némán ültem. Én ugyan nem lehettem.

TAUB Akkor vajon mit jelent ez?

BÓHER Hát csoda! De most mennünk kell, majd megtudjuk a városban.

TAUB Jó, jó. De ne siessünk. Jegyezd meg: sose feszítsük túl a

- húrt! A legjobb aludni. És álmodni! A legszebb a teremtett világ, áldott légy, Uram, aki teremtetted a fűvet, a fákat, a napocskát és nővérünket, a holdat, a kőkénybokrot, csak ne lenne ilyen szúrós, a csodálatosan illatozó csipkebokrot, amelyben Mózes atyánk megpillantotta örökké lobogó szereteted tüzét, ezt a múlhatatlan áldó és pusztító tüzet, amellyel választott néped iránt lobogsz... Légy kegyes hozzánk.
- BÓHER Na de talán még a hajdúkat is az Örökkévaló a mi kedvünkért teremtette?
- TAUB Na ja, hát igen. E jidische Szimche ist nie e ganze Szimche. A zsidó öröm sohasem teljes öröm.
- BÓHER És a gojokat, beleértve a Bírót, meg az Alispánt is, akik a legtöbbet piszkálnak bennünket, hogy szegény kicsi zsidókat szekáljanak?
- TAUB Őket is. Mit is kezdenénk nélkülük? Ki figyelmeztetne bennünket arra, hogy zsidók vagyunk, ha nem volnának?
- BÓHER Ha a Szentföldön élnénk, nem kellene más figyelmeztetés!
- TAUB Ahol velünk van a Tóra, az a föld: szent. Nézd, ott van Kálló, a temploma tornya kimagaslik, még ha nem is akkora, mint Salamon temploma. És lásd, milyen hatalmas a megyeháza, ha nem is akkora, mint Heródes palotája vagy az Antonius-erőd. És itt van ez a csendesen csordogáló patakocská, és ez a tó olyan, mint Si-loam tava....
- BÓHER Oh, Jeruzsálem, Jeruzsálem, ha elfelejtenélek...
- TAUB Jövőre talán már Jeruzsálemben ünnepelünk!
- BÓHER Lehet, hogy erre figyelmeztet a csoda?
- TAUB Lehet, lehet... Ha eljön a Messiás, mindenütt hirdetni fogják a jelek, a fűzfák, a füvek, a madarak, a fák, jelteni fogják a jámbor állatok, de még a kövek is kiáltani fogják: eljött a Messiás, halleluja, eljött a Messiás! (*Lassan táncolni kezd.*)
- BÓHER Vigyázzon, Mester, tehenlepény!
- TAUB Ehh... E jidische Szimche ist nie e ganze Szimche. A zsidó öröm sohasem teljes öröm. Menjünk inkább vissza, készüljünk a Purimra.
- BÓHER Menjünk is, mert már nem tudják, hová tűntünk.
- TAUB Állj! Te hallasz valamit?
- BÓHER (*a közönség felé*) Pszt! Hall valamit a cádik!
- TAUB Hangot hallok!
- BÓHER (*a közönség felé*) Hangokat hall a cádik!
- TAUB Csak egyet...
- BÓHER (*a közönség felé*) Egy csodálatos hangot hall a cádik...
- TAUB Gyerekhang...
- BÓHER (*a közönség felé*) Csoda! Csoda! Gyerekhangon szól hozzá az Úr! Jelenése van a cádiknak...
- TAUB Dávid lesz az...
- BÓHER (*a közönség felé*) Nagy-nagy csoda! Dávid király maga énekel, gyerekhangon, a mi cádikunknak... Megyek...
- TAUB Ne, ne! Csendesen...
- BÓHER Szaladok a stettlbe, hogy elmondhassam.
- TAUB Dávid énekel a Messiásról...
- BÓHER (*a közönség felé*) A Messiásról! Ezt el kell mondanom! (*a közönség felé*) Csoda, csoda! A mi cádikunknak maga Dávid király énekel a Messiásról gyerekkorában!
- TAUB Csitt! Csitt... Erre jön...
- BÓHER Egyre közelebb ér... Ájvé, ájvé...

(Egy pásztorfiú, Kiskovács Dávid énekelve, furulyázva jön.)

PÁSZTORFIÚ Adjon Isten, rebbe!

TAUB Aléchem Sálom!

PÁSZTORFIÚ (Bóherhoz) Magának is!

BÓHER Nagy tisztelettel, fenség!

PÁSZTORFIÚ Oszt, hogy ityeg a fityeg?

BÓHER (a közönséghez) A cádikkal beszélget Dávid, hát csoda, nagy-nagy csoda....

TAUB Egy szép dalt énekeltél...

PÁSZTORFIÚ Annak-e...? Ha csak ennyi kell a bódogságához, én elénekelhetem mégeccer.

TAUB Énekelj el, kérlek, valami mézédés, titokzatos zengése van...

PÁSZTORFIÚ Nincsen ebben semmi titokzatos. Na figyeljenek, így ke'ni: (Élénekli a Szól a kakas már kezdetű éneket.)

TAUB Hallod-e, nem adnád el nekem?

PÁSZTORFIÚ El én, az anyám is. De mit?

TAUB Ezt a nótát.

PÁSZTORFIÚ Énekeljem el újra?

TAUB Nem. Add el nekem.

PÁSZTORFIÚ De hogy tudnám én eladni?

TAUB Ímhol egy máriás érte.

PÁSZTORFIÚ Eladom én...

TAUB Hohó, előbb ígérd meg, hogy másnak nem adod el.

PÁSZTORFIÚ Megígérem, senki emberfiának.

TAUB Hohó! De te se éneked többé.

PÁSZTORFIÚ Üsse kő, azt is megígérem. Na, adjon Isten, megyek **[míg meg nem gondolják magukat]**, mer' még elszéled a nyáj.

TAUB Mondd meg apádnak, üdvözlí a rebe...

BÓHER (a közönséghez) Ájvé, ájvé... Gyengül a rebe elméje! Kiadni pénzt, a semmire, rebe? Mintha

kidobta volna az ablakon. Huss! Ájvé, ájvé! Inkább a szegényeknek kellett volna adni!... Az legalább micva... (Elrohan.)

TAUB Meg vagyok verve ezzel a bóherral. Ez a Kiskovács Dávid. Mióta meghalt az anyja, mindig segítjük. Nálunk szolgált. Nagyon szépen furulyázik. És milyen szép ez a dal... (Dúdolja magában.) Na de hát, a zsidó öröm sohasem teljes öröm. (El.)

EGY JELENET a titkolt szerelemről

MESÉLŐ Élt ebben a mezővárosban, mint mondtam, Kállónak hívták, egy szegény bóher **[Dehogy bóher! A városi héder viceprofesszora volt!]**, vagyis a városi **[nem héder az, ti mesügék, hanem oskola]**, tehát a városi oskola viceprofesszora, tudós és tekintetes Macskássy Benjámín. A nagyapja állítólag nemes volt, de a kutyabőr valahol elkallódott. Az árva gyerek, ahogy az már lenni szokott, a Benjámín nevet kapta. A gyülekezet felnevelte, Patakra küldte, hogy tanuljon. Így lett Benjámín szegény melamed. **[Nem melamed, hanem viceprofesszor!]** Így lett tehát. **[Én is tudom, csak megbicsaklott a nyelvem!]** Kállóba vetődött, bérelt egy szobát a Kiskovácséknál. Azon a portán volt egy szegény zsidó család, a Katzék, ők is bérlők voltak. Így esett, hogy Jacob Katz lánya, az Eszter meg a Macskássy fiú titkon valahogy egymás mellé keveredtek. Egyszer csak azt mondta az Eszter:

ESZTER Gyerekem lesz, Benjámín.
TANÍTÓ Húha! Most mit csináljunk?

ESZTER A gyerekeknek apa kell.
 TANÍTÓ Na de honnan szedjük?!

ESZTER Minden gyerekeknek van apja.
 TANÍTÓ Má' hogy én?
 ESZTER Nem is én...
 TANÍTÓ De az nem lehet.
 ESZTER Ugyan miért nem?
 TANÍTÓ Nem vehetek el zsidó lányt.
 ESZTER De szeretsz-e?
 TANÍTÓ Mindennél jobban.
 ESZTER Akkor meg elvehetsz.
 TANÍTÓ Keresztelkedj ki.
 ESZTER Azt nem lehet.
 TANÍTÓ Miért ne lehetne?
 ESZTER Mert lehet, hogy a fiam lenne a Messiás. Ha megkeresztelik, akkor nem lehet Messiás.
 TANÍTÓ Ki mondta?
 ESZTER Hogy lehetne keresztény a Messiás?
 TANÍTÓ Az legyen a Messiás gondja. Te csak keresztelkedj ki, és elveszlek.
 ESZTER Mondom, hogy nem lehet. Apám kitagad. Anyámat többé nem látom, se a testvéreimet.
 TANÍTÓ Babonaság ez. Na és akkor mi van?!

ESZTER Te könnyen beszélsz! Nem neked kell lemondani a családotról.
 TANÍTÓ Nekem nincs családom.
 ESZTER Akkor meg azért. Térjél te be inkább hozzánk.
 TANÍTÓ Nem örültem meg! Meg a gyerekeknek is jobb, ha nem zsidó.
 ESZTER Hogy mondhatasz ilyet!? Én büszke vagyok arra, hogy zsidó leszek. Én is az vagyok. És büszke vagyok arra, ha ezért megvetnek. Hogy védekezhetnék egyébként? Szégyenkezsem talán egész életemben, mert zsidónak születtem?
 TANÍTÓ Szökjünk meg, Eszter.
 ESZTER Én nem szököm...
 TANÍTÓ Elmegyünk oda, ahol nem ismernek. Majd csak megbékél az apád.

ESZTER Nem ismered. Soha!
 TANÍTÓ Akkor meg most mit tudom én, mit csinálunk... Kit szeretsz jobban: engem vagy az apád?
 ESZTER Téged... Meg a fiamat.
 TANÍTÓ Akkor gyere velem. Elszökünk.
 ESZTER Hová?
 TANÍTÓ Mit tudom én. El. Valahová...
 ESZTER Nem. Értsd meg!
 TANÍTÓ Akkor ne találkozzunk többé.
 ESZTER Férfias megoldás.
 TANÍTÓ Mit akarsz? Növesszek szakált meg pajeszt, öltsek kaftánt, és spekuláljak egész nap arról, hogy mikor jön el a Messiás?
 ESZTER Csak azt, hogy légy apa. Áldd meg az asztalt, mondd el az imát. Vagy csak legyél ott, hogy lásd, hogy nő fel a fiad. Nevelj rendes zsidónak.
 TANÍTÓ Hogy neveljem zsidónak, ha magam se vagyok az?
 ESZTER Majd segítetek.
 TANÍTÓ Köszönöm. Nagy segítség. Van még más ötleted is?
 ESZTER Tegyéél úgy, mintha nem ismernél.
 TANÍTÓ Jó, majd igyekszem.

EGY JELENET az angyalokról és a betérésről

MESÉLŐ Lucifer, a *mitnagéd* angyal, hogy utánajárjon a dolgoknak, miképpen ígérte, leszállt a harmadik mennyből. Vándorprédikátor, vagyis egy *magid* képét öltötte magára. És mintha forgószél támadt volna, egyszerre a Bátor és Kálló közötti poros úton termett. Nagy jámboran baktatott Kálló felé. Mihály is elunta a tóraolvasást,

és mivel neki is fúrta az oldalát a Messiásról szóló hír, ő is vándorprédikátor-maskarát vett magára, és a pócsi úton nagy hetykén gyalogolt Kálló felé. Gáabriél is, miután egyedül maradt, megelégette a jámborságot. Ő is szépen alakot öltött, és ő is Kállónak vette az irányt...

A Rabbi meg visszafelé tartott a mezőről. Hogy a hívei ne nyugtalankodjanak, előreküldte hírvivőnek a bóhert. Az pedig beérve a városba hangosan hirdette, hogy a rabbinak jelenése volt, azt hallotta álmában: „Közeleg a Messiás, és pont Kállóhoz. Örüljete! Halleluja!” Erre a Zsidóutcában nagy izgalom támadt: „Készülődjünk!” „Biztos Illés súgta meg neki.” „Vagy maga a Mindenható, áldott legyen a neve.” „Van a mi rabbink is olyan szent, hogy meghallja, amit az angyalok beszélnek, nem kellett annak senki súgása.” „Úgy van.” Ilyen és efféle találgatások keltek azonnal lábra a Zsidóutcában. A rabbinak derült volt a kedve, énekelgette az újonnan vásárolt dalt. Közben találkozott a falu fiatal másodtanítójával, aki titkon követte őt a mezőre, és amikor látta, hogy egyedül maradt, hozzászegődött.

TANÍTÓ Adjon Isten, Rabbi uram!

TAUB Salom.

TANÍTÓ De jó kedve van.

TAUB Legyen neked is.

TANÍTÓ Nekem nagy gondom van.

TAUB És mi lenne az?

TANÍTÓ Zsidó szeretnék lenni.

TAUB Ezt már mondtad egyszer. Már megint ezzel akarsz ugratni?

TANÍTÓ Pedig komolyan mondom, nem látok más megoldást, zsidóvá kellennem.

TAUB Áj, édes fiam, a múltkor láttam, hogy a Horowitz nagyon szomorú.

TANÍTÓ A részeges Horowitz?

TAUB Nem mondd!? Iszik a Horowitz?

TANÍTÓ A köszörűs Horowitz, az mint a kefekötő...

TAUB A Horowitz nem köszörűs. Boltja van.

TANÍTÓ Akkor az nem a Horowitz?

TAUB Nem, dehogy! A részeges az a Rabinowitz, amelyiknek az a kövér felesége van...

TANÍTÓ Az a Horowitzné.

TAUB Hát csak jobban tudom?

TAUB Na most ezen ne vitatkozzunk! Nem mindegy, hogy melyik Rabinowitz?

TANÍTÓ Az előbb még Horowitzot mondott...

TAUB Mert belezavarsz. Szóval, amikor kérdezem tőle, hogy mi bajod van, Horowitz?, azt mondja: Két nagy bajom van nekem, rabbi. Az egyik az, hogy a feleségem zsidó. De hát te is zsidó vagy, mondom neki. Hát ez meg a másik, mondja.

TANÍTÓ De jó neki, hiszen ő zsidó...

TAUB Nem értelek titeket! Horowitz amiatt szomorú, hogy zsidó, te meg azért, mert nem vagy az?

TANÍTÓ Az mindent megoldana...

TAUB Mit oldana meg?

TANÍTÓ A problémát.

TAUB Te örülhetsz, hogy nem születted zsidónak. Tudod, hány zsidó szeretné, ha nem lenne zsidó? Miért akarsz te zsidó lenni?

TANÍTÓ A becsület miatt.

TAUB A becsület, a becsület. Asszony van a dologban, ugye?

TANÍTÓ Lány...

TAUB Ó, jaj! Csak nem az Eszter?

TANÍTÓ A rabbi az ember lelkébe lát.

TAUB Hát ez nehéz ügy, fiam, nehéz ügy...

TANÍTÓ Azt mondják, hogy Taub Izsák mindent csomót fel tud oldani.

TAUB De csak a zsidók csomóit.

TANÍTÓ Ezért kell nekem is zsidóvá lennem.

TAUB Ájvé, nem jó az. Ne akarj te betérni! Jobb lesz mindenkinek.

TANÍTÓ Hogy mondhat ilyet?

TAUB Schwer ist zu sein e Jid. Nehéz zsidónak lenni.

TANÍTÓ De nehéz titkot hordozni is.

TAUB Az igaz. Majd gondolkodom. Sálom. Sietnem kell.

TANÍTÓ Isten áldja!

EGY JELENET

a három magid fogadásáról

MESÉLŐ Így történt, hogy egy hideg és szeles éjszakán három rabbi érkezett keletről Kállóba. Lembergől vagy Vilnából [**Nem Vilnából, onnan nem jöhet jó, hanem Csernowitzból!**], szóval akkor Csernowitzból [**Berdicsevből jöttek, Berdicsewből!**], vagy tán Berdicsevből, nem tudni, annyi bizonyos, hogy messziről, igen messziről érkeztek, hosszú utat hagytak maguk mögött, amíg Kállóig értek. Lovaik holtfáradtak voltak, kocsijuk majd szétesett már, maguk is alig tudtak ülni a bakon. [**Gyalog jöttek!**] Szóval alig álltak a lábukon. Úgy estek ágyba, hogy egy szót sem lehetett kivenni belőlük. Ebben talán a hideg ellen használt pálinka is ludas lehetett, tisztesség ne esék szólván. Elég az hozzá, hogy a városkában elterjedt a hír: közel a Messiás érkezése, három cádik érkezett hozzánk, hogy ezt hírül adja, még a gojok is arról beszél-

tek, hogy ezek a buta zsidók [**Aki mondja!**], mármint a hászidok, már megint lázban égnek, izgatottan rohagnak a stettben le s fel. Azt beszélik, megérkeztek hozzájuk a három királyok, pedig épp nincs ádvent, hanem a Purimnak van itt az ideje, hiszen éppen csak véget ért a Vízkereszt. De azt is suttoják, hogy a keletről jött három álöltözetben utazó király, akik azt a titkos hírt hozták magukkal, hogy itt fog megszületni, a zsidók közt újraszületni a Messiás, és vele eljön a világ végét jelentő ítélet. Ezért az alispán kiküldte a bírót a zsidókhoz, hogy járjon utána a dolognak. Másnap a három idegen a tanházba ment. A kállói haszidok, hát mit csináltak volna mást?, épp épületes dolgokról beszélgettek a tanházban:

SAMESZ Mit csinál egy jámbor zsidó, mielőtt a teát meginná?

HÁSZIDOK Na? Na?

SAMESZ Kinyitja a száját. *(Nevetés.)* És azt tudjátok-e, hogy ki irtotta ki az emberiség egynegyedét?

HÁSZIDOK Na ki?

SAMESZ Hát Káin! *(Nevetés.)* És akkor azt mondjátok meg, melyik állat nem volt Noé bárkájában?

HÁSZIDOK Hát... melyik? A poloska?

SAMESZ A hal! A hal... *(Nevetés.)*

HÁSZIDOK Ja, tényleg. Hát persze hogy a hal... Na meg a pióca. *(Közben bejön a három magid.)*

LUCIFER Aludhatnánk itt az éjjel?

SAMESZ Hagyjatok most, még...

GÁBRIEL Nagyokos, azt kérdeztük, éjszakázhatnánk-e itt.

SAMESZ Mondtam már, hogy hagyjatok. Nem lehet! Értsék meg, nincs hely, nincs hely.

LUCIFER Mi az, hogy nincs hely?
 SAMESZ Hát ha nincs, hát nincs!
 Még hozzá három hely nincs!
 MICHÁEL Akkor a tűz eméssze el ezt
 a házat!
 SAMESZ Tűz eméssze, tűz eméssze,
 könnyű azt mondani, hogy a tűz
 eméssze! Azt akárki mondhatja...
 GÁBRIEL De ezt nem akárki mondta,
 hanem a berdicsevi magid, tudjá-
 tok meg!
 LUCIFER És a Tűz Angyala már útnak
 indult.
 SAMESZ A berdicsevi magid? Hát
 mér' nem ezzel kezdtétek? Akkor
 van hely...
 HÁSZIDOK Jaj, meneküljünk! Hal-
 lottátok, a berdicsevi magid azt
 mondta, hogy tűz eméssze. Mind
 itt fogunk elpusztulni! Te Samesz,
 te Samesz. Miért nem adtál nekik
 helyet?
 SAMESZ Nagy micva könyörölni a
 rászorulókon, csak a legkiválóbb
 cádikok képesek erre.
 GÁBRIEL Örvendjete, hászidok.
 Nagy bajtól menekültetek meg.
 A cádik ugyan már kiharancsolta
 a Tűz Angyalát, amely épp Kállóba
 tartott, hogy eleméssze nyomorú-
 ságos házaikat, de a nagy cádik
 megkönyörült, és visszarendelte a
 pusztító angyalt.
 HÁSZIDOK Csoda, nagy csoda tör-
 tént Kállóban! Halljátok a csodát:
 a berdicsevi magid visszaparanc-
 csolta a Tűz Angyalát!
 LUCIFER Bizony, most az egyszer
 megmenekültetek, hogy a kénkö-
 ves eső pusztítson el benneteket.
 Hozzatok már valamit inni!
 SAMESZ Azonnal, azonnal. Legye-
 tek a vendégeink! Cuccoljatok le,
 éreztétek magatokat otthon. Me-
 gyek, megkeresem a rabbinkat,
 bizonyosan meghív titeket a sábe-
 szki asztalhoz. (El.)

EGY JELENET
a tokaji tréfli aszúró!

MESÉLŐ Így telt-múlt az idő a kállói
 hászidoknál. Mire a rebbe vissza-
 tért, a városban már elterjedt a hír,
 hogy Kálló felé közeleg a Messiás.
 És itt nem lehet félreértés, mert a
 rabbinak látomása volt, sőt még
 hallotta is álmában, hogy jön a
 Messiás, mondták a bóherek, és
 aztán a hászidok mind. Mire a reb-
 be visszatért, felbolydult az egész
 Zsidóutca. És erre pedig az egész
 városon nyugtalanság vett erőt.
 Mindig történik valami, ha a zsidók
 nyugtalanok, gondolták a városla-
 kók. A bóherek tódították is a hírt,
 minden szaván kicsit változtattak,
 és a végére alig lehetett ráismerni
 a hírre. A város hajdúját leküldték,
 hogy tapogatózzon, tudakolódjon,
 járjon utána ennek az egész kala-
 majkának.

VÁROSI HAJDÚ Hogy megy az üzlet,
 Itzig Rabinowitz?
 RABINOWITZ Oh, nagy ráfizetség,
 nagy ráfizetség, csak a veszteség,
 csupán a veszteség... Mindent
 ócsón adok, drágán veszek. Csupa
 ráfizetség, ájvé! Mindig csak a cő-
 resz, sohasem a bóni... Ájvé, ájvé.
 VÁROSI HAJDÚ Mit siránkozol? Most
 vettél egy házat, azt beszéltek...
 RABINOWITZ Rám tukmálták. Akar-
 tam én? Hát rám tukmálták. Mu-
 száj vót! Zsidónak kell adakozni,
 segíteni másikat zsidót, ha meg-
 szorul. Nagy ráfizetség, nagy rá-
 fizetség...
 VÁROSI HAJDÚ De akitől vetted, az
 nem volt zsidó!
 RABINOWITZ Jótékonykodni min-
 denkivel muszáj, nemcsak zsidó-
 val. Ájvé, ájvé, Schwer ist zu sein
 e Jid.

VÁROSI HAJDÚ Kereszténynek se könnyű, pénteken nem lehet húst enni. Hát miért nem lehet pénteken húst enni?

RABINOWITZ Igaza van a méltóságos úrnak: hát miért nem lehet pénteken húst enni?

VÁROSI HAJDÚ Ah, nem lehet veletek beszélni, folyton csak visszakerdeztek.

RABINOWITZ Hát már nem is kérdezhet az a szegény zsidó?...

VÁROSI HAJDÚ Na de az üzlet, az hogy megy, he?

RABINOWITZ Geht wie Macesz im Vatikan.

VÁROSI HAJDÚ Mit mondasz?

RABINOWITZ Mondok, hogy megy, mint a macesz Vatikánban.

VÁROSI HAJDÚ Te most viccelsz, he?

RABINOWITZ Dehogy, dehogy! Szegény zsidó nem viccel, szegény zsidó csak válaszol a nagyságos úrnak.

VÁROSI HAJDÚ Nem vagyok én nagyságos.

RABINOWITZ Tisztelendő?

VÁROSI HAJDÚ Kurvaanyád tisztelendő!

RABINOWITZ Tiszteletes?

VÁROSI HAJDÚ Az meg a protestáns lelkész uram.

RABINOWITZ Akkor tekintetes az úr, nemde?

VÁROSI HAJDÚ Azt mondhassuk, mondjuk...

RABINOWITZ Nágyon jó, nágyon jó! Drága jó tekintetes nemzetes vitéz uram....

VÁROSI HAJDÚ Na, na, te valamit akarsz!...

RABINOWITZ Akar én valamit? Hát akkor mondanám! Nem akar én semmit, csak van nekem ez jó kis borocskám, Tokajból hozták, nem tudok vele mit kezdeni, hát nem kóser, nem kóser! Hát vinné már

el innét, mert nagy a kísértés. Jót tenne velem. Ájvé, de fene nagy kísértés! Már nem merek az asszony elé kerülni se...

VÁROSI HAJDÚ Drágán adod, te.

RABINOWITZ Szoktam én? Hát ismer! Csak a ráfizetség van vele, higgye el. Csak nyelve hegyét dugja bele, icipicit...

VÁROSI HAJDÚ Egy kóstolást megér. Lássuk azt a hitvány lőrét, te Itzig!

RABINOWITZ Nem bánja meg.

VÁROSI HAJDÚ Majd szólok... Nem mondom, baszom a lelked, te Itzig.

RABINOWITZ Ugye? Ugye? De nem kóser, ájvé. Nem kóser...

VÁROSI HAJDÚ És mennyi' adod?

RABINOWITZ Ajándék! Ajándék a nagyságos úrnak. Ajándék lúnak meg ne nézzed a fogát, ahogy mondani szokták...

VÁROSI HAJDÚ Fura egy népség vagytok ti, zsidók! Nem hisztek Krisztus feltámadásában, de abban igen, hogy a tisztelt csodarábbi kendőt terített a folyó vizére, s azon száraz lábbal átcsúszott a túlsó partra... És arról mit beszélnek nálatok, hogy mikor érkezik a Messiás?

RABINOWITZ Azt várjuk, a Messiást, azt nagyon várjuk, mint a... Hát szóval várjuk, mint a Messiást.

VÁROSI HAJDÚ De azt mondogatják, hogy itt fog megszületni nálatok, Kállóban.

RABINOWITZ Hát én erről nem tudhatok, meg kék kérdezni a szent cádikot...

VÁROSI HAJDÚ Ilyen nagy dolog, és te nem hallottál vóna róla?

RABINOWITZ Hát... mostanában nincs viselő asszony. Hacsak nem az Eszter fogja szülni, annak közeleg az ideje.

VÁROSI HAJDÚ Melyik Eszter?

RABINOWITZ A Katzék lánya, az Eszter. De nincs meg annak a gyerekeknek az apja...

VÁROSI HAJDÚ Hogyhogy?

RABINOWITZ Nü, nagy szegény! Nagy szegény!

VÁROSI HAJDÚ Megesett a lány?

RABINOWITZ Meg szegény, nagyon megesett, meg is ütötte magát. Hihi. Ilyen nagy pocakja lett, ni, úgy megütötte magát... De nem mondja ki a nevét a gazembernek.

VÁROSI HAJDÚ Nagyon gyanús... nagyon gyanús... Na, akkor az a gyerek lesz a Messiás.

RABINOWITZ Hacsak úgy nem.

VÁROSI HAJDÚ Hát akkor egészsé-
günkre, Itzig!

RABINOWITZ Éltesse az Örökkévaló,
áldassék a neve, a nemzetes te-
kintetes urat...

VÁROSI HAJDÚ Ne hízelegj, te, ne hízelegj! Csak egy pohárral igyál belőle.

RABINOWITZ Nem lehet, ájvé, nem lehet... Schwer ist zu sein e Jid.

VÁROSI HAJDÚ Hát egy kicsit se?

RABINOWITZ Egy kicsit se.

VÁROSI HAJDÚ De talán egy pindurit?

RABINOWITZ Talán pinduricskát...
ha nem lát meg a rabbi. *(Iszogat-
nak.)*

EGY JELENET

vagyis pilpul a Messiás érkezéséről

MESÉLŐ A Hajdú visszament a vármegyeházára. *(Eltéveszti az ajtót...)* Mondom, a vármegyeházára. Szóval egy kicsit cikcakkban ment, ahogy azt látni lehet, mert az a **[Pfúj, tréfli... a güzü hordja el!]** bor, amit ketten elköstölgattak, emberül megtette a hatását. A Hajdú jelentette a

Vármegyénél, hogy a stettlben a Katzék lányát valami kurafi felcsinálta, és az Eszter szülése a napokban esedékes. **[Bátor egy zsidó menyecske az, férj nélkül is tud szülni, hehe...]** És ezek a kerge hászidok úgy várják annak a csecsemőnek a születését, mint a Messiást. Hogy még gyanúsabb legyen a história, érkezett is az éjjel három titokzatos vendég, állítólag napkeletről, akik zsidó esküvel állítják, hogy a Messiás fog megszületni. És bár a Hajdú állapotára való tekintettel a jelentést nem iktatták a vármegyegye nagykönyvébe, a szóbeszéd elterjedt. A lelkész azt mondta, hogy ez csak zsidó babona. A katolikus pap azonban összevonta a szemöldökét, és elsötétült arccal azt mondta: jó lesz vigyázni, mert akkor közel a végítélet. De meg is érdemli ez a bűnös város, annyi benne az istentelen kálomista fertelem... Az alispán, aki felvilágosult, Budát járt ember volt, egyszer már Pozsonyt is meglátta, azzal zárta le a vitát, hogy hallgattassék meg a másik fél is. Taub rabbit személyesen kikérdezi. És mert a rabbi a bóherrel épp a vármegyeház előtt szaporázott, hát az alispán kihajolt az ablakon és kikiabált neki:

ALISPÁN Hová, háová olyan nagy sietve, rabbi? Csak nem a Messiás elé?

TAUB A zsidónak mindig sietnie kell.
ALISPÁN Oszt miért kell sietnie a zsidónak?

TAUB Mert nem tudhatja, mikor jön a Messiás.

ALISPÁN Mert már jön?

TAUB Hát, úton van...

ALISPÁN Mióta?

TAUB Az idők kezdete óta.

ALISPÁN Na jó, ezzel nem lettem okosabb. Nehéz veletek társalkodni. Ezt az egészszet csak ti értitek. De nem is erről akartam szólni veled. Hanem az a hír járja, hogy most érkezik, és még hozzá épp ide, a kállói hászidokhoz...

TAUB Mi erről nem tudunk semmit, de az nem lep meg bennünket, mert az Örökkévaló... nem köti az orrunkra, hogy mikor tetszik neki elküldeni a Messiást.

ALISPÁN Ti nem hisztek a Messiásban?

TAUB A zsidónak nem hinni kell, elég várni...

ALISPÁN De hogy várná, ha nem hisz benne?

TAUB Hát azzal, hogy zsidó marad: tartja a szombatot, eszi a kósert, mondja az imát. Nem kevés az, jaj, nem kevés. Jaj, nehéz dolog zsidónak lenni. Schwer ist zu sein e Jid...

ALISPÁN És akkor eljön a Messiás?

TAUB Hát persze. Tehetne az mást? De ha nem maradnak meg a zsidók zsidónak, jámbornak, hanem mind gőgös és gazdag goj akar lenni, nem szegény, jámbor zsidó, akkor hová, kikhez jönne el az a szegény Messiás?

ALISPÁN Mér, gazdag zsidóhoz nem megy a Messiás?

TAUB Hát hallott már olyant a méltóságos úr, hogy a gazdagok befogadták a szegény vándort? Adtak neki hajlékot, ültették asztalhoz, fektették a saját ágyukba?

ALISPÁN Igazad lehet, Jézus urunk is istállóban született.

TAUB Na ugye, ugye?

ALISPÁN De ti szegények vagytok.

TAUB Szegények...

ALISPÁN Jámborak is vagytok.

TAUB Jámborak...

ALISPÁN Befogadjátok a jövevényt.

TAUB Befogadjuk.

ALISPÁN Alamizsnát adtok a szűkölködőnek.

TAUB Alamizsnálkodunk szorgalmasan.

ALISPÁN Akkor nincs semmi akadálya, hogy hozzátok jöjjön a Messiás...

TAUB Úgy látszik, ezek szerint nincs.

ALISPÁN Akkor meg mégiscsak ide fog jönni.

TAUB Ezt honnan veszi a méltóságos úr?

ALISPÁN Azt beszélük.

TAUB Kik?

ALISPÁN Hát a zsidók a Zsidóutcában.

TAUB Ott mindig ezt beszélük, folyton jeleket meg csodákat látnak, de ne higgyen nekik a méltóságos úr.

ALISPÁN De ha megtudtok valamit, szóljatok! Mert minket is érint a dolog. Ötven százalékig benne vagyunk az üzletben, hehe...

TAUB Úgy lesz.

ALISPÁN Úgy legyen.

EGY JELENET

MESÉLŐ Egy házban, ahol keresztény és zsidó bérlők laktak, az udvaron a Katz és a Kiskovács gyermekek békésen játszottak mindaddig, míg a Kiskovács gyermekek egy napon meg nem macacsolták magukat. **[Kiskovács: A papa azt mondta, hogy ti zsidók vagytok, és megöltétek a mi Üdvözítőnket!]**, mondta durcásan, és elfordult, lábujjaival a földet piszkálta. A kis Sámuel gyorsan válaszolt, hogy megmentse a vágyott közös játékot. **[Sámuel: Nem, becsszóra! Azok**

a Kohnék voltak, a szomszédból...], mondta. És ebben meg is egyeztek, azzal a feltétellel, hogy majd ha találkoznak velük, megkérdik a Kohn gyereket, mit tudnak a dologról, és hogy valóban ők voltak-e. De mivel azok rártartiak voltak, valójában se a Katz, se a Kiskovács gyerekek nem szerettek velük játszani...

(A gyerekek pörgettyűznek, barkobáznak. Összevesznek.)

KATZÉK Add ide!

KISKOVÁCSÉK Nem adom. Csaltál.

KATZÉK Nem csaltam. Ti csaltok!

KISKOVÁCSÉK Mindig a zsidók csalnak...

TANÍTÓ Min veszekedtetek?

KISKOVÁCSÉK A pap bácsi azt mondta, hogy a Katzék megölték a mi Üdvözítőnket.

TANÍTÓ És miért pont a Katzék?

KISKOVÁCSÉK Mert ők zsidók.

TANÍTÓ És azért?

KISKOVÁCSÉK Azért!

TANÍTÓ Tényleg?

KISKOVÁCSÉK Tényleg. Tanultuk.

KATZ SAMU De nem igaz, tanító úr, nem mi voltunk! Talán a Kohnék lehettek!

TANÍTÓ A Kohnék? Honnan tudod?

KATZ SAMU Mert ők olyan undokok. Mi nem tennénk ilyet.

TANÍTÓ És ezen összevesztetek?

KISKOVÁCSÉK Kicsit, de már kibé-kültünk.

TANÍTÓ És az apád honnan veszi ezt?

KISKOVÁCSÉK Mondta a pap bácsi a templomban. Meg tanulta is a kátéból.

TANÍTÓ Értem. A káté pedig hasznos. És még mit tanultatok?

KISKOVÁCSÉK Hogy megbabonázzák a tehenet, hogy elmenjen a teje.

TANÍTÓ Hinnye-bennye...

KISKOVÁCSÉK Ha átbukfenceznek a fejükön, bármilyen állattá át tudnak változni.

TANÍTÓ Még tán elefántta is?

KISKOVÁCS Olyan állatot még nem láttunk. És keresztény gyereket áldoznak.

TANÍTÓ Miért tennének ilyet?

KISKOVÁCS Hogy kiengedjék a vé-rét...

KATZÉK Ezek hazugságok. Miért tennének ilyet?

KISKOVÁCS Hogy belesüssék a pászkába! Mer' úgy finomabb.

KATZÉK Véres pászka? Aligha finom.

KISKOVÁCS Akkor varázslat miatt. Vagy inkább gonoszságból

TANÍTÓ A zsidók gonoszok?

KISKOVÁCS Nagyon gonoszok.

TANÍTÓ Mitől gonoszok?

KISKOVÁCS Mert gazdagok! A gazdagok mind gonoszok.

KATZÉK Ki? Mi volnánk gazdagok? Akkor miért játszotok velünk?

KISKOVÁCS Ti nem vagytok gonoszok.

KATZÉK Akkor talán a Kohnék?

KISKOVÁCS A Kohnék sem. Csak zsidók...

TANÍTÓ És a Kohnék ölték meg Jézust?

KISKOVÁCS Ha nem ők, akkor a rokonaik.

EGY JELENET

a sábeszi vendéglátó asztalról

MESÉLŐ A péntek már a küszöbön állt **[Vagyis csütörtök esete volt.]**, amikor az asztalnál együtt ültek: a vendégségbe érkezett három magid és Taub Eizik, a rabbi családja és a tanítványok.

TAUB Áldassék az Örökkévaló ezért a napért. Szép dolgok történtek...

BÓHER Bizony!
 TAUB Meg rosszak is.
 BÓHER Ájvé, ájvé!
 TAUB Kedves vendégeket hozott nekünk, három magidot.
 BÓHER Bizony, bizony!
 MICHÁEL ÉS GÁBRIEL Áldott legyen az Örökkévaló, szép nap volt valóban.
 TAUB Mi járatban vagytok, honnan érkeztetek?
 MICHÁEL ÉS GÁBRIEL Hát, ööö, szóval...
 LUCIFER Úgy keletről (*mutatja*), én legalábbis...
 TAUB Miért, nem együtt utaztatok?
 LUCIFER De együtt, ja, ja.
 MICHÁEL ÉS GÁBRIEL Igen-igen, együtt...
 TAUB És mi célból utaztok?
 LUCIFER Hírt kaptunk a Messiásról.
 TAUB Ó, ti is? Magam is jelet láttam...
 BÓHER Ma csoda történt! A rebe halotta álmában, hogy érkezik a Messiás...
 TAUB Pontosabban hallottam.
 BÓHER Azt beszélik, hogy itt születik meg Kállóban...
 GÁBRIEL Kik beszélik?
 BÓHER Hát... mi.
 LUCIFER A zsidók?
 BÓHER De már a gojok is...
 LUCIFER Mert már megszedítették őket a folytonos ujjongásokkal.
 MICHÁEL És miféle jelek azok?
 TAUB Egy dalt hallottam, amely titkos üzenet rejt. A pásztorfiú, aki énekelt, nem is tudhatja, mit énekel.
 MICHÁEL Mit énekelt?
 TAUB Megvettem tőle. Ez volt, figyeljete: (*Éléneklí. Egyik kiegészítésel, amit neki tulajdonítanak.*)
 MICHÁEL Honnan tudhatott erről az a pásztorfiú?

TAUB Én sem értettem, ezért vettem meg tőle.
 GÁBRIEL Most már a tied, a fiú el fogja felejteni, nem fogja tudni többé elénekelni ezt a dalt.
 TAUB Azóta sem hagy nyugodni ez a dal...
 BÓHER A cádik hallotta a Messiás érkezését, Illés próféta mondta el neki álmában...
 MICHÁEL Te bóher, biztos, hogy így volt?
 BÓHER Lehetett volna másképp?
 MICHÁEL Lehetni nem lehetett. De most nem az a kérdés, viszont mégis másként volt...
 BÓHER Jó, jó, valóban másként volt. De mit mondjunk a hászidoknak, akiknek minden nap egy örökkévalóság? Akik minden Pészahkor elmondják: „Jövöre Jeruzsálemben!” – de úgy fognak meghalni, hogy sohasem látják Jeruzsálemet?
 GÁBRIEL Hát, nehéz zsidónak lenni...
 BÓHER Bizony, bizony. Nehéz zsidónak lenni.
 MICHÁEL Gyanús, nagyon gyanús.

EGY JELENET a Messiás-várásról

MESÉLŐ De nem örült egyformán mindenki a Messiás jövetelének. A szegények jobban várták, mint a gazdagok. Azok is várogatták, leseggették, hiányolgatták is mindig a zsinagógában, hogy miért nem jön már el az ő népéhez, ebben a nagy elhagyatottságában meglátogathatná, összegyűjthetné a szétszéledt nyáját, de szívükben mást is gondoltak. Nagyon várták, nagyon várták, a többség abban egyet is értett, hogy jöjjön... de titkon a legtöbben talán mégis

azt gondolták: „Csak ne most!”
[Ájvé, csak ne most jöjjön!] Élt Kállóban egy gazdag kereskedő, a hitközség rasekolja, Jákob Fisch volt a neve, ha még nem tudátok, a felesége lélekszakadva rontott be hozzá egy nap a szobájába:

FISCHNÉ Ájvé, ájvé, Jákob!

RASEKOL Már megint mi bajod? Mit süvöltesz így?

FISCHNÉ Hallottad? Azt beszélük, hogy közeledik a Messiás Kálló városához.

RASEKOL Nü, már csak ez hiányzott!

FISCHNÉ És pont most, jaj, Jákob, pont most!

RASEKOL Pont most, pont most! Hát nem most vártuk.

FISCHNÉ Hát ez az! Úgy vót, hogy majd jön...

RASEKOL Most miért lehet olyan sürgős?

FISCHNÉ Én is ezt mondom: ha eddig ráért, kicsit még miért ne várhatna?

RASEKOL Az ember még venne egy telket, építene egy házat, üzletet szerezne hozzá, nyereségre tenne szert... Most meg, hogy a Messiást kövesse, mindent elhagyhat!

FISCHNÉ Most akkor el kell hagynunk Kállót?

RASEKOL Még ha csak Kállót! De ki tudja, mi lesz ennek a vége!

FISCHNÉ Ne vedd úgy a szívedre! Gondold csak meg, mi minden ment már keresztül a mi népünk: az egyiptomi szolgaságon, a babilóniai rabságon, Hámán üldözésén... kétezer éve üldözés és pogromok között élünk. Isten segítségével majdcsak túléljük ezt is!

RASEKOL Akkor szét kell osztanunk, amink van. Adakozni is jó dolog...

FISCHNÉ Nem kell azt elkapkodni. Nem azt beszélük, hogy Kállóban

születik? Akkor meg még van néhány évünk, amíg megnő.

RASEKOL Mondasz valamit. Ha cse-csemőként születik, akkor még van néhány év... De ki tudja, milyen gyorsan nő?

FISCHNÉ Akárhogy is, nyerünk egy kis időt. Addig még csak ki lehet valamit okoskodni.

RASEKOL Össze kell szedni a kintlévőségeinket. Ó, ha tudtam volna...

FISCHNÉ Mi lett volna, nü? Csak nem kölcsönadtál valakinek?

RASEKOL Jó üzletnek látszott... Meg hát segíteni is kell.

FISCHNÉ Csak nem a segédtanítónak, akit mostanában gyakran látok az üzletben lézengeni?

RASEKOL A Horowitznak adtam. Adnék én egy tanítónak? Hát minek nézel te engem?

FISCHNÉ Akkor meg miért lábatlanodik ott?

RASEKOL Magam se tudom pontosan. Kérdezősködik.

FISCHNÉ Ugyan miről kérdezősködik?

RASEKOL Erről is, arról is...

FISCHNÉ Mi az az „erről is, arról is”? Hogy beszélsz te a feleségeddel?

RASEKOL Hát ezt is kérdezett, meg azt is kérdezett...

FISCHNÉ Te, te, Jákob, hajlandó vagy a feleségednek tisztességesen válaszolni? Vagy üzletet akarsz velem csinálni?

RASEKOL Veled üzletet? Már egyszer jól bevásároltam! Az apád még most sem fizette ki a hozományt...

FISCHNÉ Akkor ugyan miből lettél tehetős?

RASEKOL Hát a szorgalmamból meg a leleményességemből...

FISCHNÉ Persze. Az csak úgy megy. Ezt majd meséld másnak! Kell ahhoz induló tőke is. Tudnék én még beszélni!

RASEKOL Na jól van már, öreg satarafa, a te eszed nélkül semmire se mentem volna.

FISCHNÉ Ne hízelegj, ne hízelegj! Hanem válaszolj végre, Jákob...

RASEKOL Jól van, jól van. Hát arról kérdezett, hogyan lehet valaki zsidó.

FISCHNÉ *(meghökken)* Csak nem akar áttérni?

RASEKOL Úgy tűnik, azt fontolgatja.

FISCHNÉ Akkor tényleg meg van bolondulva. Kerüld, Jákob, a bolondokat. Rossz ómen!

RASEKOL De ez nem bolond, csak azt hiszem, szerelmes.

FISCHNÉ Egykuty! Ájvé, akkor mégis igaz lehet a pletyka az Eszterről!

RASEKOL Melyik Eszterről?

FISCHNÉ A Katzék lányáról. Nem beszélt róla?

RASEKOL Arról nem.

FISCHNÉ Remélem, lebeszélted!

RASEKOL Mondtam neki, hogy nem bóni zsidónak lenni.

FISCHNÉ Ájvé, rossz üzlet, nagyon rossz üzlet. Még ez is! Nem elég a Messiás?

RASEKOL Én is azt mondtam neki, az nem üzlet, zsidónak lenni.

FISCHNÉ Vagy mesüge, vagy valamilyen számítása van... Megkérdem a házasságközvetítőt.

RASEKOL Úgy. Menj. Kérdezd csak meg. De siess! *(Mégkönnyebbülve.)* Na végre, hogy elment. Inkább jöjjön a Messiás...

EGY JELENET

a rejtett igazakról

MESÉLŐ Hát így teltek a napok a kállói stettlben, mint minden stettlben arra keleten, távol Jeruzsálemtől. Várták egyik ünnep után a másikat, örültek és szo-

morkodtak **[A zsidó öröm sohasem teljes öröm...]**, pészahkor a felnőttek örömtől csillogó és a gyerekek a Hággadá meséitől álmódzó szemmel mondták: **Jövőre Jeruzsálemben!** Hát igen, elvágództak. *[Na de hát hová vágódjon az a szegény hászid?]* Egymásba kapaszkodtak hát, és a pészahi asztalnál egy helyet mindig üresen hagytak, és egy serleget megtöltöttek Illés próféta-nak. **[Elijáhu azi]** *Ne szóljatok folyton közbe! Én vagyok a Mesélő!* És várták a Messiást. Ekkor Kállóban, a Purim előtti készülődésben ismét lábra kapott a híresztelés, hogy: Közel a Messiás! Jön a Messiás!

RABINOWITZNÉ Mitől van olyan jó kedved?

RABINOWITZ Miért, nekem nem lehet jó kedvem?

RABINOWITZ Te, lehelj csak rám!

RABINOWITZ Nem ittam.

RABINOWITZNÉ Akkor meg mitől?

RABINOWITZ Érkezett ma három magid, és azt beszélnek, hogy közeledik a Messiás!

RABINOWITZNÉ Micsoda?

RABINOWITZ Itt fog megszületni...

RABINOWITZNÉ Ugyan már, honnan veszed? Vagy már megint felöntöttél a garatra?

RABINOWITZ Dehogy, dehogy. Ezt beszélnek.

RABINOWITZNÉ Ugyan! Ilyesmit a gojok mondanak. A Messiás nem megszületik, hanem eljön. Te ezt öregkorodra se tudod?

RABINOWITZ Tudom én.

RABINOWITZNÉ Na akkor meg. Ne izgulj.

RABINOWITZ Nem én izgulok, hanem a Fisch Jákobok, akik gazdagok.

RABINOWITZNÉ Azokért meg végképp ne aggódj! Majd megoldják azok maguknak.

RABINOWITZ De mégis. Olyan, mint-ha jeleket látnék. Mert tudod-e, ki látogatott meg ma?

RABINOWITZNÉ Eljáhu?

RABINOWITZ Ne csúfolódj! A tanító jött be.

RABINOWITZNÉ Az a tejfelesszájú, aki az Eszter körül legyeskedett?

RABINOWITZ Te ezt most mondod? Honnan veszed?

RABINOWITZNÉ Beszéltek.

RABINOWITZ Egy udvaron laknak. Hát persze hogy szóba álltak...

RABINOWITZNÉ De az Eszter nemcsak szóba állt.

RABINOWITZ Na de csak nem gondold?

RABINOWITZNÉ Mit nem gondolok?

RABINOWITZ Hát azt.

RABINOWITZNÉ Mit azt?

RABINOWITZ Hát hogy ő lenne az apa?

RABINOWITZNÉ Láttam én már ilyent!

RABINOWITZ A tanító nagyon becsületes ember. Nagyon érdeklődő.

RABINOWITZNÉ Leginkább a lányok érdeklík...

RABINOWITZ Nem. Meglepődnél, mi érdeklík.

RABINOWITZNÉ Na mi?

RABINOWITZ De nem szabad elmondani.

RABINOWITZNÉ Én tudok titkot tartani.

RABINOWITZ Azt tudom. A hagyományokról érdeklődött. Még azt is megkérdezte, hogy lehet egy keresztény zsidóvá.

RABINOWITZNÉ Ájvé, csak nem be akar térni?

RABINOWITZ És ha be akar térni, az olyan nagy baj?

RABINOWITZNÉ Abból baj lehet. A papok nem szeretik, és rajtunk csattan az ostor. Remélem, nem mondtál semmit?!

RABINOWITZ Persze hogy nem. Csak tanítottam.

RABINOWITZNÉ Mi az, hogy tanítottad? Te, aki még olvasni se tudsz? Ájvé, ájvé, ha megtudja a rabbi!

EGY JELENET a hászid imáról

MESÉLŐ A Purimra készülődő kálói hászidok örömmünetet ülték. Ilyenkor mindenkinek meg kellett inni néhány pohárával. És a jámborság jelének tekintették, ha meg is részegültek kicsit. Ekkor Rabinowitz különösen szeretett zsidó lenni.

LUCIFER Ki maga? Hogy is hívják?

RABINOWITZ Rabinowitz.

LUCIFER Rabinowitz... Rabinowitz...? Olyan ismerős a neve... Nem maga szokott tréfli bort inni mindenféle jöttment hajdúkkal, és eltitkolja a felesége elől?

RABINOWITZ Hát, hacsak nem az üzlet miatt...

LUCIFER Na ja, hacsak úgy nem. És nem maga ad tanácsokat azoknak, hogy térjenek át a zsidó vallásra?

RABINOWITZ A viceprofesszor való igaz, kérdezett...

BÓHER Rabinonwicz, Rabinonwicz. Hát mégis igaz, hogy meg akarod téríteni a tanítót? Összezavarod a fejét, azt beszélík, úgy teszel előtte, mint valami Talmud-tudós, pedig még a betűt se ismered. Hát illík ez?

GÁBRIEL A jámborság fontosabb, mint a tanulás.

LUCIFER Hászidok, rám hallgassatok, nekem megjelent az Örökkévaló...

HÁSZIDOK *(közbevágnak)* Áldott legyen a neve!

LUCIFER ...áldott legyen! De nem ezt akartam mondani, hanem hogy, szóval megjelent az Örökkévaló...

HÁSZIDOK *(közbevágnak)* Áldott legyen a neve!

LUCIFER Ne gajdoljatok már folyton a fülembé, összezavartok. Szóval megjelenik nekem minden péntek este az Úr, és azt mondta: Hallgass rám, te Lu... Lubavicsi, Kállóban fog születni a Messiás...

HÁSZIDOK Oh, nagy csoda! Pont itt!

LUCIFER Azt nem árulom el, hogy ki lesz az anyja, de közel az idő! És most mondjátok el, hogy mit tudtok ti erről?

HÁSZIDOK Semmit.

LUCIFER Ne titkolózzatok!

HÁSZIDOK De tényleg nem tudunk semmit. Meg is esküszünk rá.

GÁBRIEL Ne esküdözzetek! Tiltja a törvény.

HÁSZIDOK Az már igaz. Akkor nem esküszünk meg.

MICHÁEL Gyanús... nagyon gyanús...

BÓHER De ma csoda történt..., Rebe, ne hallgassuk el!

TAUB Szó nincs róla.

LUCIFER Oszd meg velünk, miféle jelet kaptál?

TAUB Egy pásztorfiú...

BÓHER Dávid király...

TAUB Dávid, de nem király, hanem a Kiskovácsék fia...

BÓHER Pásztor volt Dávid, nem kovács...

HÁSZIDOK Kovács is volt. Halljuk tovább!

TAUB Ezt énekelte, figyeljetek: *(Eléneklí a Szól a kakas már...-t.)*

LUCIFER És hová fog születni a Messiás?

TAUB Egyedül a Katzék Eszteréről tudjuk, hogy bármelyik pillanatban szülhet. De neki nincs férje. És titkolja, hogy ki az apa.

MICHÁEL De honnan tudjátok, hogy fiú lesz?

GÁBRIEL És hogy Messiás?

BÓHER A dal súgta meg, Dávid dala...

LUCIFER Csak nem egy goj dala alapján terjesztettétek el a hírt?

TAUB Miért ne lehetne a dal jel, amely a Messiás küld maga előtt?

MICHÁEL És mi ezért utaztunk ennyit?! Menjünk, Gábriél!

LUCIFER Na, ne siessetek! Legalább a flódnit egyétek meg. Nagyon finom. *(Miháél és Gábriél el.)* Sebaj, több marad.

EGY JELENET

az utólagos gyanakvásról

MESÉLŐ A két magid és utánuk a harmadik is gyorsan távozott, még a szombat kimenetele előtt. Taub Eizik elszundított az asztalnál. Ezért halkán beszéltek a vendégek, majd lábujjhegyen, lassan elszállingóztak. A három különös magidról spekuláltak, akik amilyen rejtélyesen megjelentek, ugyanolyan rejtélyesen el is tűntek. De a hászidok megszokták már, hogy titokzatos dolgok történnek a rabbi körül, és így velük magukkal is.

RABINOWITZ Fura alak volt az egyik. Sose láttam még ilyen részeges magidot.

BÓHER Leitattad?

RABINOWITZ Nem kellett azt. Átlátott rajtam. Tudta, hogy van aszúm. Azt is tudta, hová rejtettem. Mu-

száj volt adnom. Ez nem is ivott, vedelt. Ivott, mint a gödény.

BÓHER Hogy merészelsz gúnyolódni a szentséges mágidon, akinek pedig minden péntek este megjelenik az Úr?

RABINOWITZ És ha hazudott?

BÓHER Megőrültél? Hazugsággal vádolni azt az embert, akinek személyesen megjelenik az Úristen?

RABINOWITZ Azért én elgondolkoznék rajta: mi van, ha mégsem jön el a Messiás?

BÓHER Mi volna, mi volna? Hát csak megleszünk nélküle, ahogy eddig is megvoltunk.

RABINOWITZ Megvoltunk, az igaz. Talán nem is nagy baj, ha nem most jön el, az is igaz... De vajon akkor ezek a magidok becsaptak bennünket?

BÓHER Hogy gondolhatsz ilyet istenfélő magidról?

RABINOWITZ Az a harmadik, az gyanús nekem.

BÓHER Mert megpirongatott?

RABINOWITZ Nem. Azt mondta, hogy ő szokott beszélni az Öreggel.

BÓHER Ki az az „Öreg”?

RABINOWITZ Hát tudod (*felfelé mutat*), ő ott...

BÓHER Így hívta?!

RABINOWITZ (*bólint*) Meg hogy harragszik rá az Öreg, és nem engedi a színe elé már évezredek óta...

BÓHER És miért nem mondtad?

RABINOWITZ Gondoltam, csak viccel.

BÓHER Ez nem vicc. Káromkodás. De erről jobb, ha nem beszélsz senkinek. Gyere. Hagyjuk a rabbit aludni.

(*Elmennek. Utánuk belopakodik a Tanító.*)

TANÍTÓ Khh... Khh...

TAUB Mi az? Megjött a Messiás?

TANÍTÓ Nem, nem. Én vagyok az, rabbi.

TAUB Már megint? Mit akarsz?

TANÍTÓ Rebbe, zsidó akarok lenni!

TAUB Jaj, ne akarj közénk tartozni! Nem tudod, mire vállalkozol.

TANÍTÓ Akkor oktass engem!

TAUB Hát nem tudod, hogy nekünk milyen hányatott a sorsunk a népek között?

TANÍTÓ Tudom, rabbi.

TAUB Ma itt lakunk, de nem tudjuk, hogy holnap hol hajtjuk le a fejünket.

TANÍTÓ Ezt is tudom, rabbi.

TAUB És azt nem tudod, hogy gyűlölnék bennünket? És el akarnak pusztítani, mert nem olyanok vagyunk, mint a többi nép?

TANÍTÓ Tudom, rabbi.

TAUB És azt tudod, hogy az életünk mindennap hajszálon függ, hogy minden éjjel felriadunk, mert halottak emlékei kísértenek közöttünk?

TANÍTÓ Jól tudom ezt is.

TAUB És azt tudod, hogy minden örömünkbe keserűség vegyül? Ezért nem ürítjük ki soha teljesen a poharat, és mindig teszünk az asztalra egy üres terítéket azoknak, akikre ma is hiába vártunk?

TANÍTÓ Tudom, és éppen ezért nem is vagyok rá méltó, hogy magatok közé fogadjatok.

TAUB Látom, fiam, te igazi *gér cedek* vagy. Mától a neved Benjamin ben Avrahan. Legyen neked a te akaratod szerint. Én befogadlak.

TANÍTÓ Köszönöm.

TAUB De ezt a közösségnek kell megerősítenie.

EGY JELENET
a rabbi táncáról

MESÉLŐ A rabbi örült, hogy egy de-
rék zsidóval több lett a világon.
Annak is örült, hogy ez alkalom-
mal nem az történt, ami szokott:
nem a lány keresztelkedik ki. Ag-
godalom csak azért volt benne,
hogy vajon ki fog-e tartani a tanító
akkor is, ha majd jönnek a meg-
próbáltatások. Mert, jaj, nehéz zsi-
dónak lenni. De most, a közelgő
Purim ünnepén nem akart erre
gondolni. Ezért a rabbi táncolni
vágyott örömeiben, és elénekelni
azt a kedves dalt újra meg újra,
hogy hívei emlékezetébe véshesse
a szöveget, és mert neki örömet
okozott. A szombat kimenetelekor
maga köré akarta gyűjteni a fér-
fiakat. Elküldte értük a sameszt.
A rabbi, amíg a tanházban vára-
kozott, közben megint elszunyó-
kált a székében. Amikor megjött a
gyülekezet, a bóherrel a hászidok,
mély alvásban találták.

BÓHER Rabbi! *(Nem ébred.)* Ébresz-
tő, tiszteletre méltó rabbi, már
mindenki itt van, ahogy kérte.

HÁSZIDOK Nem kellene felébresz-
teni. Olyan édesen alszik, mint egy
gyerek.

BÓHER De hisz ő mondta, hogy jöj-
jünk ide.

RASEKOL Na de mégis. Hadd pihen-
jen.

KÁNTOR Ki tudja, milyen távoli vilá-
gokban jár most a lelke. Nem sza-
bad megzavarni.

SAMESZ Míg felébred, mondjunk el
egy imát.

KÁNTOR Kezdje az előimádkozó.
*(Imádkoznak, kezdetben halkán,
majd egyre hangosabban. Meg-
mozdul a rabbi.)*

BÓHER Pssz! Ébredezik.

HÁSZIDOK Mit mond?

BÓHER Nem hallom tisztán. Valamit
morog. Ilyesmit: „Már elment a
Messiás?”

TAUB Micsoda? *(Hirtelen felébred.)*
Már elment a Messiás? És ti nem
ébresztettetek fel?

BÓHER Dehogy, rebbe. A három
magid ment el.

TAUB Áh... Akkor jó. A legjobb alud-
ni.

RASEKOL Kívánt valamit közölni ve-
lünk, rabbi.

TAUB Ja, ja. Halljátok, híveim! Ha az
Örökkévaló...

HÁSZIDOK Áldott legyen a neve!

TAUB ...nem is magát a Messiást,
de küldött helyette valakit, aki
köztünk akar élni és zsidó akar
lenni.

HÁSZIDOK Nehéz zsidónak lenni!

TAUB Nehéz, nehéz. Nekem mondjá-
tok?! Igazatok van. Figyelmeztet-
tem is háromszor rá, hogy nehéz
zsidónak lenni. Kétszer küldtem
el, kétszer beszéltem le a szán-
dékáról. De a törvény szerint, aki
kitart és harmadszor is kéri, azt
kötelesek vagyunk befogadni.

HÁSZIDOK Na tessék! Még egy zsi-
dó. Mintha nem lennének elegenden...
Majd rontja az üzletünket.

TAUB Hogy beszélhettek így! A zsi-
dók befogadják a másik zsidót.

HÁSZIDOK Na de ő mióta zsidó?

TAUB Mától. Örömműnnp a mai nap.
A rabbi táncolni akar.

*(A tánc közben a hászidok felöltöztet-
tik a tanítót hászidnak.)*

SAMESZ Na, senki sem mondaná
meg, hogy nem hászid.

TAUB Tegnap még szomorkodtunk,
ma pedig vigadunk!

(Beszálad a Samesz.)

SAMESZ Emberek! Eszternek lánya született

HÁSZIDOK Ájvé, akkor mégsem a Messiás.

TAUB Na és, ha nem a Messiás? Mert azt hiszitek, olyan könnyű Messiást szülni? Na de ki tudja, hogy nem Eszter lánya szüli-e majd meg a Messiást?

HÁSZIDOK Ezt tényleg nem tudhatjuk...

TAUB Ugye? Azt sosem lehet tudni. Ha nem is jött el a Messiás, nyertünk egy hászidot. (A Tanítóhoz:) Még egyszer kérdezlek: alaposan megfontoltad?

TANÍTÓ Igen. Nincs számomra nagyobb tisztesség, mint ha befogadtok. Tudom, milyen nehéz zsidónak lenni, épp ezért kérem.

TAUB Jól van. Ne feszítsünk túl a húrt. Legyen úgy, ahogy kívánod. Elrejt majd a zsidó ruhád.

EGY BEZÁRÓ JELENET a szombat kimeneteléről

MESÉLŐ A tanító azt mondta az előjáráságon, hogy külső országba megy tanulni. Többet senkinek sem hiányzott. Nem tűnt fel a városban, hogy egy addig ismeretlen hászid telepedett meg a Zsidóutcában. Egyik jön, másik megy, úgy voltak vele a városiak. A gojoknak minden hászid egyforma. Fekete kalap és kaftán, pajesz és szakáll, alatta pedig a kiismerhetetlen Idegen. A jövevény kapott egy szobát, aztán nemsokára rá házasságot kötött Eszterrel, akinek időközben gyönyörű leánya született. A Messiást azóta is várják. Taub rabbi csodáinak száma napról napra szaporodik. Messiás-vá-

ró dalát mindenfelé megszerették, húsvétkor [**Pészah az, Pészah!**], szóval Pészahkor pedig szerte a világon a zsinagógában [**Már kezdettől fogva akartam mondani, hogy tanház az!**] éneklük. Na, akkor tanházban is énekelik. [**Most örültök?**] A három magid még szombat kimenetele előtt távozott Kállóból. Hogyan? Senki sem érti. Szórén-szálán eltűntek...

(*Néznek szomorúan lefelé mind a hárman.*)

LUCIFER Vaklárma volt. Most sem jött el. Megint hülyére vettek bennünket.

MIHÁLY Te ugrattál be minket.

GÁBOR Többé nem hiszünk neked. Megszívtátál megint...

LUCIFER Pedig eljöhett volna. Ha már ennyit mentünk miatta.

GÁBOR Majd ő tudja.

LUCIFER Mit?

MIHÁLY Hogy mikor van itt az ideje.

GÁBOR Mert meg van írva...

LUCIFER Mi van megírva?

MIHÁLY Minden!

LUCIFER Semmi! Mi van megírva, he? Nagyokosok, mi? Itt bővölitek a könyveiteket, mert „meg van írva benne”, mondjátok. Oszt mit tudtok ti? Hee? Semmit! Egy nagy rakás (*viszanyeli*)... Semmit se tudtok.

MIHÁLY Tudunk várni.

GÁBOR Meg tudunk örülni.

LUCIFER „Tudunk várni.” „Meg tudunk örülni.” Gyávák vagytok és álszentek. Alig várjátok, hogy valaki elcsábítson benneteket! Hogy végre kimozdulhassatok innen!

MIHÁLY Nélküled is ki tudunk mozdulni, ha akarunk...

GÁBOR Nézzétek! Felébredt a rabbi, hogy elmondja a zmirotot.

MIHÁLY Vége a szombatnak.

LUCIFER Nagy ügy. Gondoljátok, hogy az Öreg is felkelt?

MIHÁLY Sosem alszik, maga a mindent látó szem.

GÁBOR Szerintem meg alszik, és mindannyiönkat ő álmodik.

MIHÁLY Ezt honnan veszed?

GÁBOR Emlékszel: Taub is azt mondta, hogy a legjobb aludni.

MIHÁLY Na és?

GÁBOR Ha a legjobb aludni, akkor az Öreg is alszik. Tiszta ügy.

LUCIFER De akkor nem kell parázni.

GÁBOR De Ő álmában is mindent lát.

LUCIFER Hiszi a piszi. Figyeljete: Be-be-bebe! (*Megint gesztikulál felfelé.*) Na, látjátok? Alszik.

MIHÁLY Azt csak te hiszed.

GÁBOR Reméljük, az Öreg nem vette észre.

MIHÁLY Hogy beszélsz?

GÁBOR Már hogy Ő, (*felmutat*) ott fenn.

LUCIFER Áh, már rég nem figyel. Talán elszundított.

MIHÁLY Vigyázz! Lesújt.

LUCIFER Ne parázz! Na figyel. Be-be-bebe! (*Gesztikulál felfelé.*) Látod? Semmi. Nem figyel.

GÁBOR Ne hidd. Figyel. Csak megbocsát.

MIHÁLY Nem bocsát. Csak türelmes.

LUCIFER Higgyetek, amit akartok. Az Öreg már passzé. A múlt. Vége. Gyengül.

MIHÁLY Kuss!

LUCIFER Jó, jó! Kicsit eltúloztam. (*Csend.*)

GÁBOR Azért jó volt kicsit kimozdulni.

MIHÁLY Még sose jártunk Kállóban.

GÁBOR Megmozgattuk a tagjainkat. Csak meg ne tudja az Öreg!

MIHÁLY Mondtam már, hogy ne beszélj így.

LUCIFER Na jó, szentfazekak. Akkor Ő (*felfelé mutat*)...

GÁBOR ...áldott legyen a neve...

LUCIFER De ti tényleg nem tudtok semmit a Messiásról?

MIHÁLY Mindent tudunk.

LUCIFER Mikor jön?

GÁBOR Azt nem tudjuk.

LUCIFER Akkor semmit sem tudtok. A Messiás esetében az a legfontosabb, minden más semmi. Az idő a legfontosabb.

GÁBOR Nincs idő. Az csak illúzió.

LUCIFER Nincs idő?

MIHÁLY Nincs, csak örökkévalóság van.

LUCIFER Így görbüljete meg? (*Az ujjával mutatja.*)

GÁBOR Így.

LUCIFER Te is?

MIHÁLY Én is.

LUCIFER De ha valamit mégis elárul... (*Felfelé mutat.*) Tudjátok, (*jelentőségteljesen*) a Messiásról... szóltok, ugye?

MIHÁLY Hóóógyne...

GÁBOR Első dolgunk lesz.

LUCIFER Tudom, hogy nem vagytok őszinték. De ne hagyjatok ki a buliból.

MIHÁLY Tudod, hogy számíthatsz ránk.

GÁBOR Barátok vagyunk, nem?

LUCIFER Na ja. De azért jó buli volt ez a mai, ugye? És király az a dal.

GÁBOR Melyik.

LUCIFER Hát a kakasos...

GÁBOR Ja. Az tényleg.

LUCIFER Tetszett neked is?

MIHÁLY Melyik?

LUCIFER A rabbi kedvenc dala.

MIHÁLY Ja, az? Nem gáz. Tök jó.

LUCIFER Kicsit lehetne pörgősebb. Nem ártana felturbózni. Valahogy így: (*Végdal, más változatban.*)

(Sötét.)